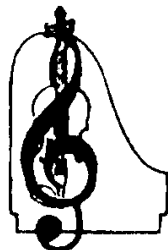

culturele
ANBI

386ste concert

Woensdag 14 februari 2018
20.00 uur

**Ronald
Brautigam,**
fortepiano's

Grote Zaal
Deventer Schouwburg

*Onze concerten worden mede mogelijk
gemaakt door een bijdrage van de
Gemeente Deventer in het kader
van een 'Kleintje Cultuur'*

Programma

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Sonate nr. 15, op. 28 in D (1801)

'Pastorale'

Allegro

Andante

Scherzo: Allegro vivace

Rondo: Allegro ma non troppo-
Più allegro quasi presto

Sonate nr. 14, op. 27/nr.2 in cis (1801)

'Mondschein'

Adagio sostenuto-

Allegretto

Presto agitato

Sonate nr. 24, op. 78 in Fis (1809)

Adagio cantabile-Allegro ma non troppo
Allegro vivace

Sonate nr. 28, op. 101 in A (1815-16 of 17)

Etwas lebhaft mit innigster Empfindung

Lebhaft. Marschmässig

Langsam und sehnsuchtsvoll

Geschwinde, doch nicht zu sehr und mit
Entschlossenheit

Sonate nr. 30, op. 109 in E (1820)

Vivace, ma non troppo-Adagio espressivo
(afwisselend)

Prestissimo

Gesangvoll mit innigster Empfindung

(Andante molto cantabile ed espressivo)

Var. I : Molto espressivo

Var. II : Leggieramento

Var. III: Allegro vivace

Var. IV: Un poco più adagio come il tema

Var. V : Allegro ma non troppo

Var. VI: Tempo primo del tema

Ronald Brautigam studeerde bij onder anderen Jan Wijn en de legendarische Rudolf Serkin. Hij behoort tot Nederlands meest gerespecteerde musici en is bekend om zijn virtuositeit, muzikaliteit en brede muzikale interesse. Hij speelt het virtuoos-romantische en 20ste repertoire op de moderne vleugel, maar de klassieken en vroege romantici bij voorkeur op de fortepiano. *The Times* noemde hem 'The King of the fortepiano'. Ronald Brautigam treedt wereldwijd op met vele, bekende orkesten, maar ook solo en in klein ensembleverband. Hij nam de complete pianosonates van Haydn, Mozart en Beethoven op. Beethoven loopt als een rode draad door zijn carrière. Voor zijn opnames van alle pianoconcerten van Beethoven, alsmede diens volledige oeuvre voor piano solo -alle uitgevoerd op fortepiano- ontving hij prestigieuze prijzen.

Fortepiano I:

Bouwer: Michael Rosenberger (1766-1832)

Bouwjaar en stad: ca. 1800 te Wenen

Klavieromvang: 5½ octaaf (F'- c''''')

Twee kniehefbomen: moderator en forte

Kast: notenhout

Sonates: Nr. 15 (1801) en Nr. 14 (1801).

Fortepiano II:

Kopie naar de Conrad Graf/opus 423 (Wenen, ca. 1822; Conrad Graf: 1782-1851)

Bouwer kopie: Rodney Regier

Bouwjaar en stad kopie: 1989 te Maine, USA

Klavieromvang: 6½ octaaf (C'- f''''')

Vier pedalen: una corda, fagot-register, moderator en sustaining

Kast: gefineerd met bloemmahonie

Modifizeert in 2002 Edwin Beunk & Johan Wennink

Sonates: Nr. 24 (1809), Nr. 28 (1815-1816 of 1817), Nr. 30 (1820)

Beide fortepiano's zijn beschikbaar gesteld door Edwin Beunk, restaurateur en collectioneur van fortepiano's.

(www.fortepiano.nl/ Edwin Beunk & Johan Wennink)

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Een der vroegste portretten van Beethoven (ca. 1800)

Graaf Von Waldstein schreef aan Beethoven, die in 1792 zijn tweede reis naar Wenen maakte: 'Door grote ijver zul je Mozart's geest bezitten uit de handen van Haydn.'

Beethoven nam les bij Joseph Haydn, maar vond dat hij daar weinig opschoot. In het geheim leste hij daarom eveneens bij de volstrekt onbekend gebleven componist Johann Schenk.

Papa Haydn schatte de 22-jarige hoog. We lezen in een opgeschreven gesprek, waarin Haydn de jongeman preeft om zijn talent en originele ideeën: '... maar uw grillen zullen de voorschriften terzijde schuiven, en er zal steeds iets verwrongs in uw werken zijn; mooie dingen, maar ook iets zonderlings en sombers.'

En zo zou het inderdaad gaan.

De **pianowerken** nemen in Beethoven's oeuvre een centrale plaats in. Deze composities lopen qua stilistische vernieuwingen vooruit op zijn andere werk. Er zijn in Beethoven's pianomuziek drie stijlperiodes te onderkennen. De eerste, tot 1802 (globaal), kenmerkt zich door natuurlijk, vitaal temperament. In de tweede periode tot 1815 verbreedt zich de vorm en neemt de virtuositeit een belangrijkere plek in. Tijdens de laatste periode, waarin hij doof is geworden, wordt de piano zijn geestelijke partner in meditatie en experimenten en wordt zijn muziek conventieloos. Beethoven wilde altijd meer dan hetgeen de instrumenten in zijn tijd boden. Het programma van vanavond laat ons heel mooi de ontwikkeling van Beethoven als componist horen, maar ook die van de fortepiano, waarin Beethoven zo'n belangrijke rol vervulde.

Pianosonate nr. 15 in D, op. 28 (Pastorale) (1801)

Deze sonate uit de 1ste periode, in strenge vier-

delige sonatestijl, heeft een liefelijk en idyllisch karakter. Beethoven noemde het een *Grande Sonate*, de bijnaam *Pastorale* komt van een latere uitgever. De thema's zijn zangerige melodieën. De doedezak-achtige, doorgaande en meer dan honderd maal herhaalde bastoon in het eerste deel doet zeker pastoraal aan.

Het langzame deel heeft het karakter van een ernstige ceremonie. Het scherzo lijkt een product van een stel dorpsmuzikanten. En in het laatste deel is de poëzie weer geheel terug.

Pianosonate nr. 14 in cis, op. 27/2 (Mondschein) (1801)

Deze sonate is gelijktijdig met of meteen vóór de vorige gecomponeerd. Maar groter verschil is nauwelijks denkbaar. Hier is het dodelijke treurnis en hartstochtelijke smart. Door misvatting van de recensenten, die in gravin Guilietta Guicciardi, toen 16 jaar oud, Beethoven's Onsterfelijke Geliefde zagen, culmineerde dat uiteindelijk in de romantische naam *Mondschein Sonate*. In het Adagio sostenuto is echter geen sprake van een maannacht aan het Vierwoudstedenmeer. Het eerste deel is door Beethoven voor het eerst als fantasie gespeeld aan het doodsbed van een vriend.

Ook met betrekking tot deze sonate is de bijnaam niet van Beethoven zelf afkomstig.

Pianosonate nr. 24 in Fis, op. 78 (1809)

Deze sonate is een werk van een intiem karakter en kan gezien worden als een liefdesdocument, omdat het opgedragen is aan de schoonzus van een goede vriend. Beethoven heeft deze compositie altijd hooggeschat. De sonate behoort tot het meest poëtische en tere werk dat Beethoven ooit geschreven heeft: het lichte coloriet en de etherische warme gloed die passen bij de Fis-toonsoort (6 kruisen) vervullen het hele werk.

Pianosonate nr. 28 in A, op. 101 (1815-16 of 17)

Deze vierdelige sonate kunnen we rekenen tot de derde periode. Het is wederom een hoogtepunt in Beethoven's oeuvre. Of, zoals een criticus zei: 'Als de opening van deze opperst lyrische sonate je

niet treft als het mooiste dat er in de muziek bestaat, dan is er iets grondig mis.'

Het tweede deel is een mars, hetgeen zeer ongebruikelijk is. In het vierde deel gebeurt eveneens iets bijzonders: in plaats van een doorwerking verschijnt hier een *fugato*.

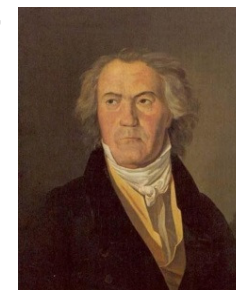
Het zijn slechts enkele voorbeelden van de vele onverwachtheden die deze sonate kenmerken. Beethoven maakt in het laatste deel gebruik van de mogelijkheid de lage 'Contra E' op te nemen, een mogelijkheid die destijds slechts bestond op de modernste fortepiano's.

Pianosonate nr. 30 in E, op. 109 (1820)

Onder de drie laatste sonates, die niet meer de gewone vormenschema's volgen, is deze sonate uniek. Het komt door de kracht van de E-groot toonsoort die in alle denkbare nuances tot ons komt.

De stemming wordt gaandeweg de sonate gehandhaafd maar kwetsbaarder, toenemend in het laatste deel.

In de opdrachtbrief schrijft Beethoven: 'Het is de Geest, die edele en betere mensen bindt, geen tijd kan die verbreken. Deze geest is het, die U [uit dit werk] toespreekt.'

Een der laatste portretten van Beethoven (1823)

Joep Walter

Volgende concert:

woensdag 14 maart 2018, 20.00 uur

Lenneke Ruiten, sopraan

Thom Janssen, piano

Liederen van Reynaldo Hahn, Ernest Chausson, Fanny Mendelssohn, Erich Korngold, Franz Liszt en Benjamin Britten.

Geen inleiding voorafgaand aan het concert.

Programmatoelichtingen en recensies

vindt u op de website

www.kamermuziek-deventer.nl